

SÁZET STROMY na zemědělské půdě se vyplatí

V současnosti je hodně oblíbeným tématem ve společnosti vysazování stromů. To přispívá i ke vzniku mnoha iniciativ, které organizují sázení stromů v krajině (např. Sážíme stromy, Sážíme budoucnost, Milion ovocných stromů pro krajinu, Domov pro stromy). Vedení velkých i malých firem se snaží chovat také více ekologicky a svoje aktivity často doplňuje tím, že při zakoupení jejich produktů se vysadí nové stromy.

U nových výsadeb je velmi důležitá pravidelná následná péče.

Stromy v krajině se staly hrdiny, kteří mohou přispět v boji s klimatickou změnou. Dokáží vázat oxid uhličitý a za to posílat do svého okolí kyslík, svými kořeny pomáhají k retenci vody v krajině. Tím vším přispívají k příznivému mikroklimatu území.

Jak je to tedy se sázením stromů v krajině, především v té hospodářsky využívané? Jak správně postupovat? Jaké druhy jsou pro výsadbu vhodné? Na jaké pozemky se může vysazovat? A jako zemědělce vás určitě zajímá otázka: Jak novou výsadbu propojit s hospodařením, aby nedocházelo k ekonomickým ztrátám?

Stromy nelze sázet všude

Jako krajinné ekoložky máme radost z toho, že ve společnosti můžeme pozorovat tento pozitivní trend navracení stromů do krajiny. Nicméně je třeba si uvědomit,

že není možné všechny lokality zalesnit nebo obohatit o nové skupinky stromů. Obecně platí, že například travní porosty nebo náletové plochy, na kterých najdeme traviny, křoviny a menší stromky, jsou z ekologického hlediska velmi hodnotné, a proto nejsou vhodné k dalšímu doplňování stromů a je lepší je nechat být. Příroda si na těchto místech poradí lépe a často přirozenou cestou vznikne velmi hodnotný biotop.

Na loukách je to tak půl na půl. Na některých roste bohatý bylinný porost a výsadbou většího množství stromů můžeme zničit potenciál území a ovlivnit budoucí bohaté druhové složení.

Jinou kapitolou jsou obhospodařované pozemky. Zemědělci se často bojí, že jim stromy na pozemku budou překážet při pojezdu zemědělskou technikou nebo stínit a tím snižovat produkci pěstovaných

plodin. To je samozřejmě na jedné straně pro zemědělce limitující, na druhou stranu to dává hospodáři a jeho okolí dlouhodobý koncept přístupu ke krajině a zodpovědný přístup v péči o kvalitu pozemků, na kterých hospodaří.

Stromy lze vysazovat v liniích a nechávat kolem pás zeleně, která na sebe váže různé druhy hmyzu. Tím se usnadní obhospodařování. Hned vás ale určitě napadne, že se tím snižuje plocha, na níž se berou dotace. Plocha, která se vyčlení pro stromy, spadá do agrolesnictví. Asociace soukromého zemědělství ČR a Český spolek pro agrolesnictví vydaly např. nově příručku Zavádění agrolesnických systémů na zemědělské půdě. Jedná se o metodiku certifikovanou Ministerstvem zemědělství, která kromě obecných informací o agrolesnických systémech (ALS) navrhuje také vhodný design, sortiment doporučených dřevin a popisuje postup správné výsadby

Stromy v zemědělské krajině mají i důležitou estetickou funkci.

a péče o dřeviny. Jelikož se agrolesnictví dokonce připravuje jako opatření v rámci nového Programu rozvoje venkova (PRV), její důležitou součástí je i analýza legislativního prostředí pro výsadbu dřevin na zemědělské půdě, ekonomické hodnocení ALS a také vytipování vhodných dotačních titulů pro takovou výsadbu.

Jak vybrat správné místo pro výsadbu?

Když se podíváme na strukturu krajiny v minulosti, tak zjistíme, že tam, kde byly pole a louky, jejich přirozenou hranici tvořily právě stromy a keře, které pozitivně ovlivňovaly nejen místní klima, ale i výnosy hospodářských plodin. Dokážou totiž zadržovat vodu v krajině, chránit půdu před erozí i před vysušováním nebo povodněmi z přívalem dešťů. To vše je z dlouhodobého hlediska i ekonomicky šetrné, jelikož odpadají starosti o protierozní ochranu a nemusí se řešit náklady na podporu zvyšování produkční schopnosti půdy.

Jaké sázet stromy?

Pokud se rozhodnete vysázet stromy na pozemcích, kde hospodaříte, podívejte se nejdříve po okolních pozemcích. Jaké tam rostou dřeviny? Jak se jim tam daří? Podle toho dobře odhadnete, co se může hodit i na váš pozemek. Další možností jsou nejrozličnější atlasy dřevin, kde se dozvíte příslušnost určitých druhů ke konkrétnímu vegetačnímu pásu nebo vegetačnímu stupni na vašem pozemku. Ovšem vzhledem k aktuálním klimatickým změnám je třeba vysadit dřeviny, které odpovídají suššímu a teplejšímu umístění, než říkají tyto příručky. Záleží pak vždy na tom, zda jste na stinném, anebo slunném místě,

Nejčastějším způsobem výsadby dřevin v zemědělské krajině je doprovod polních cest.

zda má pozemek jižní expozici, anebo jak moc a odkud fouká vítr. To jsou pak detailní vlastnosti lokality, které je důležité zohlednit. Do zemědělské krajiny vždy patří jen původní, domácí odrůdy dřevin, tedy žádné okrasné, anebo exotické druhy. Z ovocných stromů jsou pak nejlepší staré, lokální odrůdy.

Pokud chcete mít z výsadeb i osobní užitek, jsou vhodné dřeviny s jedlými plody – tedy jedlý les nebo sad. Zároveň jsou tyto dřeviny prospěšné pro volně žijící živočichy a pro včely, což jsou skupiny, které je vhodné podporovat. Hospodářský efekt mohou mít i rychlerostoucí dřeviny, ale z ekologického hlediska nejsou v krajině vhodné. Jedná se totiž často o jednodruhový porost a ten nemá velkou ekologickou hodnotu. Jakékoli dřeviny samozřejmě krajině pomáhají, ale když už je vysazujeme, měly by mít více možností využití než jako pouhá plocha se stromy. Navíc rychlerostoucí dřeviny často nejsou původem české druhy, většinou se jedná o introdukované druhy, které mohou ve volné přírodě napáchat pěknou neplechu.

Při výsadbě myslete i na péči

Každou výsadbu je třeba zabezpečit proti okusu zvěří, protože nové výsadby srnky nebo zajíce vyložené lákají. Zapomenout nesmíte ani na následnou péči o nově vysazené stromy, ta by měla trvat minimálně 4 - 5 let. Stromky potřebují sestříhnout, pravidelně převazovat, zálivku, obsekat. Tato péče je velmi důležitá, proto je třeba vybrat pro výsadbu takové místo, ke kterému se můžete pravidelně a dobře dostávat.

Stále váháte, jestli sázet stromy? Za minimální náklady máte možnost výrazně ovlivnit pozitivně životní prostředí pro sebe, ostatní obyvatele území, živočichy i rostliny. Málokterý jiný skutek zemědělce má tak dlouhodobý pozitivní dopad nejen pro něj samotného, ale i pro široké okolí.

Sázejte stromy, vyplatí se to nám všem.

Asociace soukromého zemědělství ČR a Český spolek pro agrolesnictví vydaly příručku **Zavádění agrolesnických systémů na zemědělské půdě**. Jedná se o metodiku certifikovanou Ministerstvem zemědělství, která kromě obecných informací o agrolesnických systémech (ALS) navrhuje také vhodný design, sortiment doporučených dřevin a popisuje postup správné výsadby a péče o dřeviny. **K dostání je v hlavní kanceláři ASZ ČR.**

19. 4. 2021

text: Kateřina Lagner Zimová
a Vratislava Janovská

foto: Kateřina Lagner Zimová